СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 13. Джерзі Сити, Н. Дж., пятниця, 17-го січня 1936. — VOL. XLIV. No. 13. Jersey City, N. J., Friday, January 17, 1936. THREE CENTS

УРЯД НАТЯКУЄ НА ВЕТО ПРОТИ БОНУСА

ВАШИНҐТОН. — З Білого Дому дали до зрозуміння, що президент Рузвелт правдоподібно заветує закон про бонус для ветеранів, спираючися на величезні тягарі для державного скарбу.

Рівночасно уряд заявляє, що за найважнішу справу, що тепер вимагає вирішення, він уважає справу допомоги фармерам. Уряд уже виробив плян консервації природних рільничих багатств.

Цей плян не має за собою всіх фармерських організацій, між котрими під цим оглядом панує повна розбіжність поглядів.

Уряд має тепер великі клопоти зі зворотом податків, які заплачено йому за перерібку рільничих продуктів. Поодинокі суми, заплачені податковцями, сягають від $31 до $4,000,000.

СЕНАТОР НАЙ ЗАКИДУЄ ВОЄННОМУ УРЯДОВІ ФАЛЬШУВАННЯ ФАКТІВ.

ВАШИНҐТОН. — Перед сенатським комітетом для розслiду амуниції ставав як свідок сенатор Най і заявив у своїх зізнаннях, що президент Вилсон та його секретар стейту, Ленсинг, фальшиво представляли краєві міжнародні відносини в світі.

Він заявив, що коли президент Вилсон говорив у серпні 1919-го року сенатському комітетові для заграничних справ, що він не знає нічого про які-небудь міжнародні договори про розділ німецьких посілостей між побідні держави, він тоді про такі договори знав.

Сенатор заявив далі, що він говорить це на основі документів, що є в посіданню комітету.

ЗА ЗАКОН ПРО НЕВТРАЛЬНІСТЬ.

ВАШИНҐТОН. — Адміністрація постаралася за те, щоби прихильні їй члени конгресу внесли в конгресі проект нового закона про невтральність. Цей новий проект стоїть на становищі, що невтральна держава має у війні певні права та що американський уряд не думає тих прав зрікатися.

Є це зворот до старої засади „свободи на морю", за котру, як відомо, було підчас світової війни стільки боротьби між Америкою, з одного боку, та Німеччиною й Англією, з другого.

ТАЙНА ПОКРИВАЄ ПОВІТРЯНУ КАТАСТРОФУ.

ҐУДВИН (Арканзо). — Сюди приїхали урядові розслідники бюра повітряної торговлі й сенатського комітету для торговлі, щоб знайти причини розбиття літака підприємства „Америкен Ерлайнс", що потягнуло за собою смерть 17 осіб.

Про причини катастрофи розійшлися відразу пережні чутки. Говорено багато про те, що літак розбився через те, що з машини відлетів пропелер. Одначе дослідники скоро ствердили, що це неправда. Всетаки вони не можуть дослідити причини й здається, що катастрофа лишиться навсе невиясненою тайною.

ЩЕ ОДНА ПОВІТРЯНА КАТАСТРОФА.

БОҐОТА (Кольомбія). — У дикій околиці, яких 150 миль на полудне від цього міста, розбився тримоторовий військовий літак. На літаку було тоді 14 осіб. 7 з них згинули на місці, а 7 були тяжко ранені.

ПРИГОТУВАННЯ ДО СВІТОВОЇ ВИСТАВИ.

ОЛБАНІ (Ню Йорк). — Стейтовий губернатор Лемен вислав до стейтової леґіслятури послание, в котрім закликує її кооперувати при уладженню світової вистави в Ню Йорку в 1939-тім розі.

Губернатор радить леґіслятурі створити стейтову комісію для співпраці з виставовим комітетом, а рівночасно визначити гроші на виставлення на виставі павільону для нюйорского стейту.

Рівночасно він остеріг леґіслятуру, що на цілі вистави не можна вживати грошей, призначених на допомогу безробітним, як це дехто пропонує.

БОРОТЬБА ПРОТИ ВЕНЕРИЧНИХ НЕДУГ.

НЮ ЙОРК. — У готелю Пенсилвенія зібрався конгрес для боротьби з венеричними недугами. Конгрес скликала „Рада Суспільного Здоровля для Великого Ню Йорку", а приїхали на нього коло півтретя тисячі лікарів, доглядачок недужих, урядників здоровля й суспільних діячів.

ПРЕЗИДЕНТ ВИТАЄ „УНІВЕРСИТЕТ НА ЗАСЛАННЮ".

НЮ ЙОРК. — На бенкеті в готелю Астора, уладженім у честь „університету на засланню", себто школи, в котрій учать учені, вигнані націстичним урядом Німеччини, прочитано лист від президента Рузвелта, в котрім він витає „університет на засланню" як символ американської інтелектуальної свободи, опертої на американських свободолюбних традиціях.

МЕНІНҐІТ ЩЕ ШИРИТЬСЯ.

БРИДЖВОТЕР (Месечусетс). — Стейтовий уряд здоровля доносить про третю смерть у стейті від менінґіту. Рівночасно подає, що на неї занедужали в стейті ще дві особи.

СОВЄТИ ГОТУЮТЬСЯ ДО ВІЙНИ.

Предложений московським комісарем фінансів державний буджет виносить величезну суму 78,000,000,000 рублів. З того, 14,80,000,000,000 призначено на збрoєння, мотивуючи той видаток тим, що Японія і Німеччина готуються наступати на Совєти.

КНИГОВОД ЖЕРТВОЮ ГРАБУНКУ.

Е. Ґ. Мілер, книговод у Трейдерс Фінанс Корпорейшен у Ванкувері, Б. К., попав у руки двох схоплювачів, які всадили його до авта на розі найрухливішої вулиці міста, завезли до Стенлей Парку і там ограбили з $575. Ті гроші належали до фірми і Мілер ішов з ними до Банку Монтреал, коли два чоловіки стримали його і взяли з собою.

ПРОДУКЦІЯ ШТУЧНОГО КАВЧУКУ В СОВЄТАХ.

Большевицькі джерела подають, що продукція штучного кавчуку в СРСР так зросла, що в 1936 р. покриє 33 відс. усього запотребування кавчуку в краю. Одначе большевицьким інформаціям не можна забагато вірити.

ЖІНКА ЯК ЗАСТАВ.

Гарний 32-літній хлопець познайомився в Празі з панночкою. Говорять, танцюють. Він багатий одинак, чекає спадщини: пів міліона чеських корон. Вони одружуються й їдуть у Париж. Покищо живуть. Жінка принесла як віно 10,000 корон. Власник готелю все знає: молодий пан чекає спадщини. Власник зичить йому радо гроші. Але як довг дійшов до 17,693 корон, кредит спинився. Залишилося молодому багачеві їхати по спадщину. Пані залишається в Парижі. Очікує чоловіка, випродує всі дорогоцінности. Вкінці вертається до Праги й довідується, що її чоловік це звичайний безробітний, але гарний хлопець. Його чекають два процеси: розводовий і з паризьким готелярем.

ЗАМАХ НА НАЧАЛЬНИКА СТАЦІЇ.

Урядовець руху на стації Нужец (Білосточчина), А. Белявський, трома револьверовими стрілами тяжко зранив начальника стації Альбіна Доманського, а потім цільним стрілом у висок відібрав собі життя. Доманського в безнадійному стані перевезено до шпиталю. Причина цеї траґедії: особисті порахунки.

ВІДШКОДУВАННЯ ЗА ЖІНКУ.

Будапештенський суд розглядає скаргу. Один купець жадає відшкодування від чоловіка, що звів його жінку. Рахунок, доданий до скарги, такий: Пошкодований вимагає 5,000 пенґів. Стративши жінку, він утратив робучу силу й тимсамим його крамниця підупала. За те хоче 4,990 пенґів, за жінку — 10 пенґів, отже разом 5,000.

НАЙБІЛЬША СПОРТОВА САЛЯ.

Цими днями в Берліні відбулося відриття найбільшої в Европі спортової салі, „Дойчлянд Ґалле". На середині салі побудовано трибуну для промовців. Саля на стільки акустична, що меґафони зайві.

ЗНАЙШЛИ „ПРОПАЛЕ МІСТО".

Два пошукувачі мінеральних покладів знайшли в місцевості Монте Віста, Кололадо, недалеко від Рок Крік сліди забутого індіянського міста. Серед околичних індіян є леґенди, що десь у пісках околиці є поховане індіянське місто. Пошукувачі мінералів знайшли кістяк, багато черепя та цікаві мальовила на скелях.

ПОЛІЦАЇ ВИРАТУВАЛИ ПОЛІЦІЙНОГО ПСА.

Якийсь несумлінний чоловік у Торонті забажав позбутися свого молодого пса, поліційної породи. В тій цїли кинув він пса в озеро. До шиї пса був привязаний камінь. Нещасне сотворіння боролося яку годину проти утоплення і своїм жалісним гавканням просило помочі. Переїжджаючі два поліцаї почули голос роспуки собаки й вирутували його. Гуманітарне товариство взяло його в опіку та пошукує нового пана для бодрого собаки. Покищо занотували 500 зголошень.

ВЧИНОК ЗАЗДРІСНОЇ СТАРУШКИ.

В селі Сарнув біля Лодзі 60-літня старушка жорстоко пімстилася на свойому теж 60-літньому невірному подругові, Юзефові Венґерському. Вона захопила свого чоловіка на гарячому вчинку подружої зради. Багато не думаючи, вхопила заздрісна старушка бритву й перевела на чоловікові дуже прикру операцію, після якої старенький Юзеф уже не „вскочить у гречку".

Зоперованого Венґерського, що дістав закаження крови, перевезено до лічниці, де догоряє. Заздрісницю арештовано.

800 СТРАВ ПІДЧАС ОДНОГО ОБІДУ.

Гейзабуро Окава, член японського парляменту й один з багатих промисловців у Токіо, захворів важко перед кількома роками. Найкращі японські лікарі вирішили, що недуги цеї не можна вилікувати.

Але Окава не думав умирати. За порадою одного заграничного лікаря примінив строгу дієту й по кількалітнім уважливім лікуванні виздоровів.

Свій поворот до здоровля і приятелів ушанував Окава виставним прийняттям у найкращій гостинниці Токія. Підчас обіду (що коштував сто тисяч ен) подано до столу ні більш, ні менш, тільки 800 ріжних страв.

Слава цього обіду розійшлася по цілім світі.

ЧВОРАЧКИ.

Героем дня зробився в Лондоні шофер товарового авта, Майлс. Його жінка повила чворачків: дівчинку і трьох хлопчиків. Діти і мати здорові.

ЗДЕМОЛЮВАЛИ АРЕШТ І ВТЕКЛИ.

В арешті поліційного постерунку в Ополю (пов. пулавський) опинилися пять бандидів, що мали на совісті низку нападів і крадіжів. Вже першого дня свого побуту в арешті напали у відповіднім моменті на сторожа, побили його, забрали револьвер, здемолювали арешт і втекли

МІСТО ВІННІПЕҐ ЗАЙМАЄ ЗАБАГАТО МІСЦЯ.

Інжинір міста Вінніпеґу, Р. Ґ. Авент, сказав недавно на обіді торговельної палати у Вінніпеґу, що Великий Вінніпеґ, який має 283,000 душ населення, займає аж 54 квадратові милі простору. А властивий Вінніпеґ, що має населення 223,000, розложений на 25 квадратових милях. Інжинір каже, що на просторі властивого Вінніпеґу могло би спокійно жити 400,000 населення. Він далі твердив, що ті, що плянували розбудову міста, зле поступили, дозволяючи на такий великий розріст міської площі. Через те, що місто Вінніпеґ займає надто великий простір, треба розбудувати каналізацію і транспортацію міста, а це потягає за собою надвишку видатків, які були би непотрібні, колиб місто було менше.

СТРАТИЛИ $5.200 НА „КОТА В МІШКУ".

Це вже загальна людська слабість, що кожен бажає подвоїти ті гроші, що вже має, і то швидко, маґічним способом. Цього також забажали два чехословаки у Торонті (Канада), котрі купуючи „кота в мішку", далися натягнути обманцеві на звиш пять тисяч долярів. Цей „кіт у мішку", то було „золото", за котре Йосиф Луцій заплатив $2,400, а Петро Обсени $2,800, яке пізніше показалося звичайним мосяжем, змеленим на „золотий пісок" з дроту.

Обманця, котрий натягнув їх, придержано аж в Четем, Онт. Є ним балканець Джері Барабас. Дізнавшись про гроші у двох чехословаків, Барабас здобув їх довіря, а потім представив їм свого приятеля, майнера, котрий „привіз трохи золотого піску з золотої копальні, який бажає виміняти за готівку за безцін, бо їде назад до краю". Ці повірили й дались ошукати.

ПЛАТНИЧИЙ НАКАЗ... ЗА ОДИН ҐРОШ.

Один з варшавських часописів докладно описує історію одного платничого наказу. Власник крамниці мав заплатити оборотовий податок 212.-75 зл. Він заплатив 212.74 зл. На один ґрош менше. Через недогляд чи через неввагу. І на цього ґроша дістав окремий новий платничий наказ!

ЗМАРНУВАЛИ МІЛІОН ЗЛОТИХ.

Над рікою Нарвою, на границі повітів білостоцького і високо-мазовецького, побудовано тому кілька років великий деревляний міст коштом міліона злотих. Минулого року замикали цей міст кілька разів для колового руху, бо мусіли його переробляти, а тепер рішили його розібрати і побудувати інший, камінний або залізний. Покищо окрема комісія має викрити, хто тут завинив.

БОЛЬШЕВИКИ ЗАСЛАЛИ 10 ТИСЯЧ СТУДЕНТІВ НА СОЛОВКИ.

Згідно з останніми повідомленнями фінляндської преси, що поміщує ревеляційне оповідання збігця з Соловецьких островів, інж. Солоневича, на т. зв. „засланні" перебуває тепер у Совєтах яких 10,000 студентів, обвинувачених у контрреволюції.

ПОЛЬЩА ЩЕ РАЗ ВІДГРОЖУЄТЬСЯ ЛИТВІ ЗА ДОПОМОГУ УКРАЇНСЬКИМ РЕВОЛЮЦІОНЕРАМ

ВАРШАВА (Польща).—Йосиф Бек, польський міністер справ заграничних, виголосив у соймовій комісії справ заграничних своє експозе, в якім говорив і про варшавський процес проти українських революціонерів за вбивство міністра Перацького. Він підкреслив, що тепер не улягає вже ніякому сумнівові, що литовський уряд допомагав грошево й в інший спосіб „українським терористам" і не знати, чи ще їм далі не помагає.

Погрозу, кинену Беком у сторону Литви, толкують собі так, що коли Литва не перестане допомагати українській протипольській революційній акції, то Польща віднесеться з тим до Ліґи Націй і там буде обвинувачувати Литву як члена Ліґи за те, що вона нарушує спокій в Европі. А що в Лізі Націй саме тепер готовлять резолюцію про боротьбу з терроризмом, то якраз готові ту резолюцію, якщо буде ухвалена, застосувати відразу проти Литви.

Нарікав і на Чехословаччину.

Міністер Бек говорив теж про переслідування поляків з боку Чехословаччини. Заявив, що він віднісся до чехословацького уряду з домаганням, щоб у Чехословаччині шанували закони про охорону національних меншин, а тимсамим, щоб шановано національні права чеських горожан з польського роду.

Не дуже довіряє в силу Ліґи Націй.

Далі Бек заявив, що Польща є членом Ліґи Націй і виконує все, що вона заряджує. Але заразом веде таку закордонну політику, яка опирається на власні сили Польщі, бо є слаба надія, щоб Ліґа Націй змогла поратувати Польщу на випадок европейського конфлікту.

ЗАМІСЦЬ ШЕВЧЕНКА ВЕЛИЧАТИМУТЬ ПУШКИНА.

МОСКВА (Росія). — Совєти створили в Москві спеціяльний комітет з нагоди 100-літньої річниці смерти московського поета Пушкина, або, як вони кажуть, „великого російського поета, творця російської літературної мови і російської нової літератури". До комітету призначено членів уряду Української Соціялістичної Совєтської Республики — Затонського й Чубаря, а з українських письменників: Тичину й Корнійчука.

СІМ МІСЯЦІВ НЕВИННО В ПОЛЬСЬКІЙ ТЮРМІ.

КРЕМЯНЕЦЬ (Волинь). — По сіммісячній слідчій тюрмі в Кремянці вийшли на волю Школяр, Костюк і Тазан з Гнидави, повіт Кремянець, і Григорій Самчук (брат нашого письменника Уласа Самчука) з Тилявки. Обвинувачувано їх у приналежності до ОУН та в підпалі в Гнидаві будинків конфідента польської поліції.

НЕ СУДЯТЬ І НЕ ВИПУСКАЮТЬ З БЕРЕЗИ КАРТУСЬКОЇ.

ЛЬВІВ. — Не зважаючи на польську амнестію, сидять від самого початку існування таборів у Березі Картуській іще такі українці: Павло Ґенґало з Перемишля, Павло Штикало з Сокаля, Дмитро Грицай з Самбірщини і Богдан Гошовський із Золочева. Поряд другий вивезли тепер до Берези: Володимира Тичія, Микиту Опришка і Павла Клима.

„НОВА ЕРА" НА ЛЕМКІВЩИНІ.

ЛЕЖАЙСЬК (Галичина). — Поляки ведуть новий наступ проти українського населення в цілій Лежайщині. Цього року не дозволили правити в церкві панахиду з нагоди Першого Листопада, а поліція посписувала всіх українців, що ставили в церкві стрілецьку могилу. По селах польська влада не дозволяє на українські концерти. Ще ніколи так сильно не наступали поляки на все, що українське, як тепер.

У КИЄВІ ЗНАЙШЛИ СТАРИННУ ПЕЧАТКУ.

МОСКВА. — Доносять, що при розкопах біля церкви св. Софії в Києві знайдено печатку візантійського патріярха з епохи 1081-1084 років. На печатці є виритий образ Пречистої Діви Марії з імям патріярха, виритим грецькими буквами.

ЗАНОСИТЬСЯ НА ДОВГУ ВІЙНУ В ЕТІОПІЇ.

РИМ. — Італія готується до довгої воєнної кампанії в Етіопії. Цього року вже не вдасться осягнути великих результатів, бо наближається дощевий сезон. Крім того війна, яку ведеться на модерний лад, натрапляє тут на непередбачені перешкоди, а побороти їх — забере багато часу.

АНҐЛІЯ СКРІПЛЯЄ ЄҐИПЕТ.

КАЇРО (Єґипет). — З кожним тижнем надходять з Анґлії нові військові частини. Кажуть, що Анґлія рахується з тим, що на випадок війни з Італією вона не зможе доставити війська до Єґипту, бо не допустять кораблів італійські летуни та субмарини.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з пятниці (з англійською частю):		Friday's Issue (witr Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзи Ситі і Загряниццю:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

За кожду зміну адреси платиться 10 цент.ві

З Канади належит посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ТРАДИЦІЙНИЙ ОБОВЯЗОК

Говорити чи писати в січні про традиційний обовязок, це значить, як того можна надіятися, згадати за Рідну Школу в старім краю. Як давніше, так і тепер підкреслюємо, що які не булиб наші пекучі потреби, справа Рідної Школи мусить бути завжди між тими, що є в передовім ряді. Нація наша йде вгору. Збільшаються з кожним роком вимоги, і з кожним роком мусимо бути готові більше жертвувати, бо тільки тим чином піддержимо гін нації до поступу. Допомога Рідній Школі цілком не мішає справи нашої допомоги визвольній боротьбі нашого народу, себто тій боротьбі, що змагає до революційного наставлення наших народних мас, до їхнього підготовлення бути готовими до боротьби в хвилі нового революційного зриву проти наших ворогів. Бо нам треба допомагати і Рідній Школі й треба наставати на те, щоб із неї виходили кадри таких людей, яких нам треба для ведення дальшої боротьби з ворогами. Це завдання Рідна Школа виповнить, як тільки виконає свою провідну ідею, якою є: національне виховання української молоді, здатної до життя, хочби серед найпротивніших умовин.

Щойно відбувся Загальний Річний Зїзд Рідної Школи. Тому подамо в кількох словах підсумки діяльности цеї преважної народньої установи. І так:

У шкільному році 1934/35 було 33 чинних вселюдних шкіл Р. Ш. Всі вони були на виключному удержанні Рідної Школи. В тих школах було 5,426 учеників(иць), діти таких батьків: рільників 41%, робітників 27%, ремісників 13%, урядовців 8% і т. д. Учителів було 179 осіб. В учнівських бібліотеках було 10,057 томів. Уведено теж правильно в двох клясах як надобовязковий предмет науку кооперації. Було теж 13 збірних лекцій у таких селах, де селяни не годні оплачувати окремого вчителя. Випрацювано програми навчання української мови, історії та географії України для гімназій нового типу, бо польська нова реформа не числиться зовсім з потребами українського шкільництва. Удержувано 12 українських гімназій з 125 учителями, але всіх їх удержувано з оплат учнів. Опікувалося господарською школою в Шибалині, удержувано 5 бурс для незаможної молоді й 339 дитячих садків, у яких було 15,556 дітей.

Ці відомости подаємо так тільки коротко для поінформування нашого громадянства, з тим, що недобір Рідної Школи виносить цього року 82,723,40 злотих. На ту діяльність Р. Ш., як і на цей недобір, треба нам памятати, коли збираємо і висилаємо нашу традиційну різдвяну коляду, призначену на Рідну Школу. Зазначим гідно й цього року, що розуміємо, що без рідної школи не буде теж виглядів і на світлу будучину рідного краю.

СУД НАД УКРАЇНСЬКОЮ МОЛОДЮ У ВАРШАВІ

ПЕРЕСЛУХУВАННЯ СВІДКІВ.

(З львівського часопису „Українські Вісти").

(33)

МОСДОРФ.

День 14. грудня почав зізнавати неочікуваний свідок, провідник „Обозу Народово-Радикального", д-р Мосдорф.

Свідок подав, що 14. червня, в год. 4-тій пополудні, переказав телефоном йому один зі знайомих, що згадана на початку висока особистість поговорить на тему „Штафети" з мін. Перацьким. Коли міністер буде мати сумнів, то ця особистість зателефонує. Свідок чекав на телефон до год. 10-тої чи 11-тої вечором, однак надармо. Пізним вечором відбулося в мешканні свідка зібрання проводу ОНР, на якому обговорювано витворене положення. Зібрані мали інформації з комісаріяту уряду, що відповідь у справі запечатання друкарні надійде у вівторок. На зібранні рішено, що колиб відповідь у справі друкарні прийшла по неділі, тоді „Штафети" вже не видавалиб, щоб не пішли в світ поголоски, що були якісь торги. Поставлено тоді внесок, щоб порозумітися в тій справі з мін. Перацьким. З таким наміром пішов д-р Мосдорф до одного адвоката, щоб із ним разом піти до міністра. Адвокат радив свідкові піти туди одинцем. Це було в пятницю, 15. червня. Свідок дзвонив до міністерства перший раз біля год. 1-шої чи 1.30. Телефон відібрав заступник секретаря, який повідомив Мосдорфа, що міністер і його секретар є на зїзді воєводів, а він у тій справі нічого сказати сам не годен. Десь за годину дзвонив свідок удруге. Тоді з ним був д-р Глюзінський. Телефон відібрав секретар. Свідок спитав, чи міністер може його приняти. Секретар відповів, що міністер є на зїзді і зможе його приняти щойно на другий тиждень. Тоді свідок відповів, що „то вже не варта".

На запит прокуратора Рудніцького подає Мосдорф, що ввесь час, упродовж 1½ року, перебував у Польщі — з того 9 місяців у Варшаві. Чув, що його розмову з секретарем звязували з убивством.

На запит, чому свідок раніше не голосився, Мосдорф подає таке: Коли дізнався, в год. 4.30, що Перацького вбито, зорієнтувався, що слідчий уряд готов повязати його розмову телефоном з убивством. Це булоб для ОНР великим ударом, якби його в тій справі переслухали. Мосдорф рішив у год. 5-тій вийти з хати. В год. 8-мій вечором прийшла до його мешкання поліція й сиділа там 3 дні. Свідок ніякого завізвання не отримав, а тільки його матері переказав аспірант Броговський, щоб свідок, по повороті домів, з ним порозумівся.

Про саму справу вбивства свідок нічого не знає, бо слідство окутане тайною. Свідок допускав навіть, що справу з телефоном закинено.

В день після вбивства відбулася нарада провідників ОНР в мешканні одного з адвокатів. На тій нараді свідок заявив готовість зголоситися в прокуратурі, одначе приявний на нараді д-р Росман сказав, що можна зовсім добре зробити це в понеділок і в цей спосіб вминути сидження в арешті впродовж неділі.

Свідок здавав собі справу, що коли зголоситься, буде мусіти перебувати якийсь час у слідстві, що, з уваги на поважну справи, могло потревати й пів року. Свідок своє зголошення вважав доцільним, бо міг вияснити справу. Тимчасом створено концентраційний табор у Березі. Тоді свідок рішив укриватися. В останніх часах перебував постійно у Варшаві й ходив до прилюдних льокалів. З політичного життя усунувся, і то з причин, незалежних ні від Берези, ні теж від справи вбивства. Коли вчора прочитав про себе в часописах, рішив станути перед судом.

ЯК ПОВСТАЛО УВО.

Після переслухання Мосдорфа перед судом станув начальник виділу безпеки міністерства внутрішніх справ, **Вацлав Жиборський.**

Від 1929 до січня 1935 року був свідок начальником виділу безпеки в тернопільському воєвідстві, а згодом покликано його на такеж становище до централі в міністерстві.

Свідок представляє начерк української революційного руху. Цей рух діє в Польщі від 1920 р. Тоді на терені південно-східних воєвідств був сильний протипольський рух, а його причиною були свіжі ще сліди українсько-польської війни.

Група з Січових Стрільців дала почин до створення нелегальної військової організації, а це з метою продовжати боротьбу за незалежну українську державу. Дня 2. вересня 1920 р. появився перший приказ, виданий під назвою „Воля". В тій проклямації подано, що для переведення дальшої боротьби повстала Українська Військова Організація, а проводить нею колегія. Її завдання — це збройний виступ проти ворогів. У приказі були ось такі напрямні: обняти всі українські організації, чи теж створити їх, надати їм організаційну форму, один напрямок і одну ідею, бути в звязку з усіми українськими військовими організаціями й вдділами в краю і за кордоном, утримувати звязок з усіми українськими політичними організаціями в краю і за границею й у відповідній хвилі перевести в діло виступи, що зміряють до створення самостійної української держави.

Східню Галичину поділено на 7 військових округ з окружними колегіями в проводі. Начальна колегія складалася з 10 членів. Евгена Коновальця в тій організації ще не було.

Перші виступи УВО.

Першим виступом УВО був замах Федака на маршала Пілсудського.

В літі 1921 р. зявився на львівськім ґрунті бувший хорунжий австрійської армії й бувший командант Січових Стрільців, Евген Коновалець. Через подружжя з донькою д-ра Федака дістався Коновалець до організації й обіймає там найважніший, бо організаційний реферат. Відразу став справжнім провідником організації, перевів деякі реформи, зніс окружні й повітові колегії.

У тім часі, за почином президента Петрушевича, започатковано першу противиборчу акцію. Осінь 1922 року — це період безнастанних актів терору й саботажу. З рук членів УВО гине кільканацять українців, що були льояльно наставлені до польської держави. Тоді згинув і Сидір Твердохліб, який разом з о. Льковом станув у проводі групи т. зв. „хліборобів" і перевів кількох послів до сойму.

Численні арештування ослабили на деякий час організацію, а Коновалець зі штабом тікає за кордон.

В січні 1923 р. відбувся в Данцігу зїзд, де закінчено реорганізацію УВО.

15. березня 1923 р. вирішила Рада Амбасадорів долю Східної Галичини. Тоді то хвилево заломалась акція У. В. О.

Тому, що Петрушевич виявляв пробольшевицькі симпатії, більшість членів УВО відділюється від Петрушевича й підчиняється всецілo проводові Коновальця. Ця криза протягнулась аж до половини 1926 року.

Період від 1923 до 1926 р. належить до найспокійніших, хоч у тім часі вбито Матвіяса, директора гімназії в Перемишлі, зроблено замах на президента Войцеховського, переведено кілька нападів на почтові амбулянси, врешті, в жовтні 1926 р. вбито куратора Собінського. Всі ці акти мали на меті підняти авторитет УВО в очах українського громадянства й достарчити фондів на цілі організації.

Акція УВО викликала відрух серед громадянства. Особливо кілька шпигунських процесів викликали велике негодування (справа полк. Мельника, Піпчинського і Вербицького). Тоді повстала серед деяких груп думка відірватись від УВО і її шпигунської мунвшини. Це передбачив Коновалець і на сторінках „Сурми" зявилися статті, в яких виявснено, що розвідку ведено для внутрішніх цілей УВО і що всю розвідку спрямовано для підважения сили польської армії.

Коновалець стверджував, що шпигунські афери — це вислід провокації.

В тім приблизно часі повстала думка створити іншу організацію — ОУН, однак іще тоді ясно ця думка не скристалізувалась. УВО вишколює своїх членів і видає спеціяльні брошури на теми майбутньої газової війни, саботажу, поведінки в слідстві, на розправі, тощо. Всі ці брошури, для змилення органів безпеки, мали такі наголовки, як: Руханка і її вплив на здоровля людини", „Домашній лікар", „Сільське господарство", тощо.

УВО як суто конспіративна організація намагалася заволодіти відтинком легальних організацій і там створити для себе догідний терен революційної діяльности. Засади конспірації вимагають, щоб члени УВО знали тільки свого провідника; всю іншу організаційну сітку повинні перед ними затримати в тайні.

ЗАВДАННЯ.

Як боєва організація, УВО, кладе натиск головно на військовий вишкіл членів і на творення кадр із боївок у всіх частях Східної Галичини. В мирних часах завданням таких боївок було переводити ріжні акції терору, саботажу, нападів, тощо. Підчас мобілізації всі боївки малиб завдання нищити мости, фабрики, склади муніції, залізничі лінії, телефони, тощо. УВО доручувало своїм членам, що відбували службу в польськім війську, щоб там вишколювались і зазнайомлювалися з усіми родами зброї. Незалежно від того під проводом ген. Курмановича, полк. Сушка й сотн. Ярого, ведено спеціяльні курси для інструкторів вишколу.

УВО розвивала сильну протипольську акцію за кордоном і тим чином намагалася розбудити серед інших держав неприхильні для Польщі настрої. Від 1929 р., себто від часу відвідин Коновальця в Америці, там серед українських еміґрантів знаходить УВО прихильний ґрунт і черпає фонди для дальшої боротьби з Польщею. І з Америки пішли досить численні пожертви.

Крім цього отримувала У. В. О. субвенції від чужих держав. За ті гроші доставляла УВО даним державам інформації щодо Польщі, з кожної ділянки.

Офіційним органом УВО є „Сурма". Видає її Осип Ревюк у Ковні, а редакційна колегія перебуває постійно в Празі. Керівником видань УВО є Мартинець, найбільш довірена особа Коновальця.

КОНҐРЕС ОУН.

Щодо ОУН, то вона формально повстала на конґресі у Відні, що відбувся між 27-мим січня і 3-тім лютого 1929 р. Націоналістичний рух розвивається на терені Східної Галичини від 1925 р. і від тої пори огортає всі закутини. Серед наддніпрянських українців існувала теж націоналістична організація, що в її програмі була соборна українська держава.

Дня 12. листопада 1925 р. відбувся зїзд трьох організацій, а це: Організації Українського Націоналістичного Обєднання, Союзу Української Фашистів і Союзу Визволення України. Оті три організації обєдналиcь у „Леґію Українських Націоналістів". Ця нова організація виказала чимало ініціятиви в напрямі консолідації націоналістичного руху. Тоді повстала думка створити всеукраїнське політично-націоналістичне обєднання, однак перші спроби розбились об загумінкуватість осіб з поодиноких земель.

Леґія Українських Націоналістів не втратила надії на обєднання й упродовж 1926—27 р. переговорює зі східно-галицькими націоналістами з групи „Національної Молоді". Серед цеї молоді зродилася думка скликати Всеукраїнський Націоналістичний Конґрес.

Ініціятива „Леґії Українських Націоналістів" звернула увагу Коновальця. Побоюючися, щоб новостворена організація не підкопала впливів УВО, бере Коновалець справу в свої руки. Підчас неприявности провідника „Леґії", Коженникова, скликує Коновалець конференцію, на якій рішено довірити дальшу акцію Коновальцеві. Чергова офіційна конференція відбулася 2 листопада 1927 р. в Берліні, де впало остатоне рішення створити Організацію Українських Націоналістів. Створено „тимчасовий провід" у складі: Коновалець, Мартинець, Андрієвський і Сціборський, а одно місце зарезервовано для представника „Бази".

(Далі буде).

Джан Ґелсворті.

ПАТРІОТ

Недавно оповіли мені одну історію, яку я, наскільки не помиляюся, чув уже, чи читав підчас світової війни. Однак варто оповісти її ще раз для тих, що тої історії не знають, бо вона з одної сторони наводить насмішливі висновки, а з другої сторони не можна відмовити їй деякої величавости. Ця історія відноситься до одного чоловіка з категорії тих людей, що їх означаємо одним словом, яке складається з шістьох букв і є найборазливішим у кожній мові. Ним ми називаємо тих людей, що шпіонують у нас. Одначе, коли вони шпіонують для нас, то кажемо, що ті люди є в службі „тайної розвідки" й підвищуємо їх щонайменше до ступня героїв другої кляси.

Пригадуємо собі ще, що з початком світової війни англійські власти були дуже добре поінформовані про те, що кодо тисяч пятьсот осіб працюють у краю в користь Німеччини. Ті люди давали дуже неточні та здебільшого хибні звіти про положення англійців; їхні наміри, але небавом влада всіх їх зробила нешкідливими. Від тієї пори не було вже ані одного випадку шпіонажі, де працювалиб шпигуни, що були вже в Англії перед проголошенням війни. Та казали мені, що опісля викрили ще кількох менших спроб шпіонажі, якою займалися приватні люди, що присвоїли собі техніку тайної розвідки, або такі, що прибули в тій цілі вже підчас війни до Англії. Про один з таких випадків хочу саме оповісти.

В серпні 1914. р. жив в Америці купець родом з Німеччини. Він був американським громадянином і назвім його Ліхтфельдер, — в дійсності його назвище було інше. Ліхтфельдер був колись старшиною німецької армії й мав коло пятидесять літ. Невисокий, крепкий, з трохи твердим, коротко приструженим волоссям, мав у собі щось військове. Завсіди держався просто й мав патріотичну душу; трохи занадто патріотичну, як на американські відносини. І так не требало довго, коли якийсь американець Лайтфілд приїхав до Генуї й небавом зголосився, як Ліхтфельдер, у німецькій головний команді.

„Ні", пояснили йому, „Ви вже застарі й маєте замало сили до такої служби. Але наша тайна розвідка в Англії дуже слаба. Щось там зле йде. Ви могли би батьківщині багато більше прислужитися, якщоб ви познайомилися з технікою нашої розвідки й опісля поїхали до Англії, як американський громадянин. Опісля ви присилалиб нам потрібні звіти".

Ліхтфельдер був душею при своїм полку, але, як добрий патріот, сказав, що годиться й на таку службу. За два місяці познайомився зі своєю новою ділянкою праці і явився знову в Генуї, відки як Лайтфілд поїхав до Злучених Держав. Незабаром приїхав у купецьких справах до Ліверпулю з правильним американським пашпортом, що був виданий на його американське імя.

Перший день своєї служби в „тайній розвідці" він провів у домах міста. На його думку, була там важна морська станиця, хоч інші про це інакше думали. Цілий час робив записки, а вечором написав листа до підприємця в Ротердамі. В листі писав про улїпшену фабрикацію — хай буде прим. ґудзиків — а хемічним чорнилом дописав між стрічками ніби: прим. той і той корабель відплив, або мав відплисти; таких й тій відділи війська вправляли, або видно їх було на вулиці і т. д.; одним словом: усе те, що, на його думку, було важне. Закінчив листа словами: „Завтра Дублін, Ліхтфельдер" і вислав його.

На нещастя того бідного патріота, на головній почті була одна пані, що цілий день займалася лише тим, що отвирала всі заграничні листи, перевіряючи чорнило. Дотепер її заняття було безцільне й вона була сильно знеохочена, аж враз побачила на купецькім листі зрадливе чорнило. Зараз повідомила телеграфічно відповідні власти про „завтра, Дублін, Ліхтфельдер". Тоді можна було дістатися до Ірляндії лиш одинокою дорогою через Голугед. Там прийшов запит: „Чи їздив до Дубліна чоловік, що називається Ліхтфельдер?" Негайно відповіли: „Американець Лайтфілд їздив учора до Дубліна, нині вернувся до Льондону". На двірці Юстон очікували його представителі поліційної служби в „тайній розвідці" й примістили там, де всіх таких у той час приміщували.

„Я американський горожанин і називаюся Лайтфілд". — „В такім випадку", сказала британська влада, при чому між членами кабінету повстала ріжниця думок, „підете під цивільний суд, а американське посольство призначить вам адвоката, щоб буде вас боронити на наш кошт".

Дуже скоро — тоді такі речі скоро судили — покликали американського громадянина Лайтфілда, інакше Ліхтфельдера, на переслухання в справі шпіонажі на некористь держави. Три дні один визначний адвокат, що його оплачувала держава, робив усе можливе, приготовляючи оборону засудженого. Однак один славний правник, що заступав державу, робив також зі своєї сторони все можливе, придумуючи, яким питанням розпочати переслухання. Бо всі знаємо, що перше питання є найважніше. І він дійсно знайшов його. „Пане Ліхтфельдер", розпочав, вдивляючися в підсудного, „скажіть мені, будьласка, чи не були ви старшиною німецького війська?"

Руки американського громадянина пішли по швам, його постать випрямилася. Передтим він довго зізнавав, що є відданий виключно лише інтересам, покликувався на свої купецькі звязки, показував прібки товару; говорив навіть про те, що на листі умістив доніску хемічним чорнилом, але справа виглядала так: Як їхав до Англії, на покладі корабля пізнав голяндського журналіста. Той попросив: „Ми невтральні не знаємо нічого — пришліть нам дещо, про що ми моглиб писати". І це все, що він зробив. Кому це могло би пошкодити? Він жеж доніс лише про неважні речі. Але при тім першім запиті Ліхтфельдер заломився й мовчав. „Не жадаю, щоб ви зараз відповіли; покищо перейдемо до інших речей. Однаке я хотів би, щоб ви над тим питанням добре застановилися. Це моє перше питання, можливо, що воно буде й остание".

На тім перервали переслухання до другого дня.

На другий день, коли вязничний сторож увійшов до келії, тіло Ліхтфельдера висіло на шалику, прикріпленім до рами вікна. Під ногами покійного лежала відкинута вязничка біблія. Всеж його ноги ще дотикали долівки, бо шалик натягнувся, тож він держав так довго ноги підкорчені, аж вдушився.

Правдоподібно чекав, аж зачне світати, бо на столику лежала така дописка: „Я є вояк. Яка моя військова ранга, не скажу... Англійська влада переслухала мене справедливо. Вмираю не як шпигун, але як вояк, і підпорядковуюся своїй долі, як мужчині пристало. Не можу неправдиво присягати, не хочу брехати... Те, що я зробив, робив для своєї батьківщини. Дякую й благословлю вас усіх!"

А десять адвокатів, вісім англійців і два американці, що разом зі мною слухали тої історії, відізвались одноголосно: „Молодець!" І таким він справді був.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ВЖЕ Й ВОНИ.

Як доносить „Манчестер Ґардієн", валійська націоналістична партія, що від десятьох років протестувала проти несправедливостей англійського панування у Валії, переходить тепер до активної політики. Її орган каже:

„Націоналістична партія вживала язика для оборони Валії десять років. У цьому другому десятилітті будемо теж присвячувати свої тіла для оборони нашого краю".

Валійці донедавна, не зважаючи на свідомість своєї національної відрубности від англійців, не робили нічого для розвою своєї нації поза заходи її консервувати в дотеперішнім стані. Тепер, видно, бажання розвинути свою націю всесторонно як незалежну одиницю дійшло й до валійців.

Видно, що, на їх думку, це ще не запізно.

ПРОЛЕТАРСЬКИЙ „ДУЧЕ".

„Манчестер Ґардієн" цитує з одної промови до італійців такі слова:

„Проти 44 міліонів італійських душ, проти цього італійського народу, бідного, видідиченого, пролетарського збираються всі сили консерватизму, егоїзму, гіпокризії". Ні, це не була большевицька промова. Це про пролетарську Італію говорив „дуче" Мусоліні в своїй промові 18-го грудня 1935.

„Ґардієн" каже, що в часах, як в Італії правив консервативний уряд Франческа Кріспія, італійський нарід міг, як цей консервативний уряд програв скандальну війну з Етіопією, без труду усунути цього консерватиста; зате нині, коли в Італії консерватизм, егоїзм і фарисейство буцімто не мають сили, італійський нарід не може скинути свого диктатора.

У ЧАСАХ ТЕЛЕФОНУ.

Один англієць по повороті з різдвяних вакацій дістав від почтового уряду рахунок за телефон (в Англії телефони належать до уряду, під міністерство почт). Здивований, бо він підчас ферій телефону не вживав, роздер коверту й побачив рахунок на 150 фунтів стерлінгів (коло $750). Крім того почтовий уряд писав, що як не заплатить добровільно, то уряд ту суму випозиває й стягне її судовою дорогою.

Обурений, він пішов до почтового уряду по пояснення. „Якто?" — говорив він.—„Мене не було вдома, а ви мені за телефон рахуєте?"

„Можливо, що ви не були вдома", говорить почтовий урядовець, „але ваш телефон був в ужитку. І то частенько. І то кликали аж до Канади.

Застрашений уживач телефону поспішив домів, щоб розвідатися, що там діялося. Одна служниця пояснила йому: „Так, я телефонувала 14 разів до свого брата, але то було по 7-мій годині вечором, і ось вам 14 шилінґів. Стільки рахується за телефон до Канади".

Якби таке сталося в Галичині, то цей факт подали би як доказ відсталости населення від здобутків культури, чи цивілізації. Якжеж це назвати тепер?

УТІКАВ ЗПІД ДОЩУ ПОПАВ ПІД РИНВУ.

Англійські газети, очевидно, розписалися широко про втечу американського летуна з жінкою й дитиною з Америки в Англію. Зовсім природно, бо своєю втечею в Англію Линдберг мимоволі дав Англії велике признання; бо цим він сказав, що Англія це найбільше законний край у світі.

Знали англійські газети теж і про те, що Линдберг утікав не тільки перед ґенґстерами, що крадуть дітей, але й перед газетярами, що для пустої газетної сензації не дбають за „приватність" ніякого чоловіка, а навіть за його безпеченство. Деякі газети висказували з приводу приїзду Линдберга до Англії надію, що англійські газетярі будуть поводитись інакше, як поводилися американські.

Як англійські газетярі виповнили ці бажання, американці вже мали нагоду побачити в своїх фільмових театрах. Як Линдберг висідав з корабля, сходи з корабля обсіли десятки газетних і фільмових фотографів, як саранча дерева.

Отже Линдбергові повелося, як тій рибі, що вискочила з ринки та впала в огонь.

ДРУКОВАНЕ СЛОВО ЯК ГОЛОВНИЙ ФАКТОР ВИЗВОЛЕННЯ БОЛГАРСЬКОГО НАРОДУ.

Дня 14. грудня м. р. в Українському Соціольоґічному Інституті в Празі відбувся виклад доц. Григорія Омельченка на тему: **„Друковане слово, часописи і журнали, головний фактор для кристалізації національної і державної свідомости болгарського народу, як передумови його визволення".**

Болгарський нарід жив 500 років під турецьким ярмом, але державна традиція у нього не затерлася. Болгари мали два великі повстання, в 1595. і 1657. р., які вигнали декілька десятків тисяч Болгар на еміґрацію, в европейські держави. Болгарська еміґрація причинилася до інтензифікації торговельних зносин болгарського народу з чужими державами. Але головною торговельна рухливість Болгар дуже допомагала ширити між болгарським населенням ідеї, що були провідними для їхніх тодішніх часописів і журналів. А ці ідеї — духове (від греків) і політичне (від турків) **визволення** болгарського народу.

Духове визволення болгарського народу зпід впливів греків було можливо обговорювати в пресі і в межах отоманської імперії. Болгарська еміґрація це питання цілком неґувала — бо навіть **незалежне** церковне життя не обумовлювало самостійного національного, себто державного існування болгарського народу. А тому болгарська еміґрація всю силу своєї уваги звернула на **політичну** працю для свого народу. Вона до подробиць продебатувала форми своєї майбутньої держави. Керманичі головну надію покладали на координацію сил християнських народів на Балканах. Рорглянено всі можливі форми федерації й конференції балканських народів. Визволення уявляли собі лише **своїми** силами. Найголовніші і найвпливовіші болгарські революціонери, Каравелов, Ботйов, Раковськи, Левськи, навіть відкидали думку про те, щоб до справи визволення болгар вмішувати Росію, бо вона, мовляв, це визволення болгар оберне в нове для них ярмо. Подрібно зясовували своїм читачам єство російського панславізму, як винаходу цілком російського для ширення впливів на славян з метою бути, кінець кінцем, не лише речником, але і **паном** цього славянства.

Така вихова болгарського народу тривала більше двох десятків років. В жадну іншу добу не було такого міцного звязку між читачами і органами друку, як у тій добі (50—60) роки минулого століття).

Лише політичною зрілістю болгарського народу, вихованою друкованим словом (від 1842—1900 р. болгари мали понад 100 часописів і журналів) можна вияснити те, що малий числом болгарський нарід **не дався** опанувати бувшою Росією, що допомогла його визволенню.

В НЕДІЛЮ, **19** СІЧНЯ (SUNDAY JANUARY 19)

УВАГА! ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ., І ОКОЛИЦЯ! УВАГА!

ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛЬНИХ ОРҐАНІЗАЦІЙ В ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ.

влаштовує

ДЕНЬ ДВАЦЯТЬДРУГОГО СІЧНЯ

СВЯТО ЗЛУКИ ЗЕМЕЛЬ УКРАЇНИ

В УКР. НАРОД. ДОМІ, 214 Фултон вулиця, ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ.
Початок в годині 2:30 пополудні.

Концертову програму виконає Хор „Боян" під управою дякоучителя Михайла Ядловського. Також будуть виступати діти парохіяльної школи зі співом і декламаціями. Святочну промову виголосить редактор „Націоналіста" „ОДВУ", М-р В. ДУШНИК. Будуть промовляти й інші промовці.

На це Свято запрошуємо всі Братства, Товариства, Сестрицтва, 65-тий відділ „ОДВУ" та Молод. Клюби, як також всіх укр. громадян елізабетської громади до численної участи.

При цій нагоді відбудеться також **ВІДКРИТТЯ ПОРТРЕТІВ першого голови Української Держави, Михайла Грушевського; найбільшого укр. національного поета та революціонера, Тараса Шевченка; першого амер. през., Юрія Вашингтона,** роботи укр. маляра Василя Панчака. **Вступ на Свято вільний для всіх.**

13

Центр. Комітет У. Н. О.

ВИБОРИ ДО БРИТІЙСЬКОГО ПАРЛЯМЕНТУ

На виборах 14. листопада партія консервативнстів дістала 10,454,299 голосів і 384 мандати. Крім того урядові ліберали (Саймон) мали 853,095 голосів і 32 мандати та урядова ґрупа МекДонелда здобула 339,811 голосів і 8 місць у парляменті. З опозиційних більших груп зібрали: партія праці 8,335,260 голосів (154 мандати), ліберали групи Семюела 1,360,296 (17 мандатів).

Який, головний політичний висновок цих виборів? З наведених цифр бачимо виразно руїну ліберальної партії, тої партії, що колись неодин рік кермувала долею британської держави. Частина лібералів із Саймоном на чолі підпирає британський консервативний уряд; друга частина — ґрупа Семюела та Лойда Джорджа (4 мандати) — вперто поборює владу Болдвіна.

Дві головні сили стоять у боротьбі за владу у Великій Британії: консервативсти і соціялісти (партія праці). Супроти виборів 1931 року консервативсти втратили на виборах 14. листопада майже півтора міліона голосів. Також інші урядові групи мають утрати в голосах і мандатах. З опозиційних груп дещо втратили ліберали Семюела-Лойда Джорджа та комуністи. Натомісць партія праці здобула порівняно з виборами 1931 року 1,687,237 нових голосів і майже догнала число своїх виборців з 1929 р., коли соціялісти мали 2,362,594 голоси і 287 місць у парляменті.

Особливість цьогорічних виборів до британського парляменту є в тім, що тепер це виразніше видно лінію головної політичної боротьби. 1923 року партія праці мала перевагу в числі мандатів, бо за посольське місце в кождім виборчім окрузі боролися кандидати кількох партій. Щоби бути вибраним, кандидатові партії праці вистарчало мати найбільше голосів супроти кождого іншого кандидата на посольське місце. Отже кандидат партії міг мати менше як половину всіх відданих голосів в будьякій окрузі і все ставав послом до парляменту. 1931 року консервативна партія в порозумінні з іншими несоціялістичними групами поставила діло так, що аж у 400 округах були проголошені тільки два кандидати: один від партії праці, а другий від консервативстів та їхніх спільників. При таких виборах кождий кандидат мусів для здобуття посольського мандату дістати більше як половину голосів виборчої округи. Також у „тісних" виборах (STREIGHT FIGHTS) трохи менше, як 400. У 299 випадках стояли один на один кандидати консервативстів і соціялістів.

Наслідки виборів показують, що британські вибори **віддали** перевагу **великим партіям.** Можна вважати, що ліберальна партія вже перейде незабаром у небуття. За владу в Британії будуть боротися дві сили — партія праці і консервативсти.

Британська нація від давніх часів вихована в дусі демократичнім. Тимто спроби диктаторських груп розвинути свою діяльність в англійськім народі не мають успіху. Фашистівська партія Мослія у виборах цього року зовсім не брала участи (у виборах 1931 р. ця партія мала лише 36,000 голосів). Комуністи, хоч здобули і посольське місце в 1935 році, то це річ зовсім випадкова, що поснюється особливостями британської виборчої системи. В дійсности комуністична партія втратила майже 50 тисяч голосів порівняно з виборами 1931 року.

Вільний вияв політичних переконань — це шляхотна традиція Англії. Помітний факт: син консервативного голови уряду, Болдвіна — Олівер Болдвін — належить до соціялістичної партії і кандидував на виборах 14. листопада від партії праці, проти тої партії, що на її чолі стоїть його батько Стенлі Болдвін. Болдвінабатька це не турбує, бо він знає, що його син хоче служити для добра британського народу так, як уважає за найліпше.

С. С.

В СПРАВІ УКРАЇНСЬКОГО МУЗЕЮ Й УКРАЇНСЬКОЇ БІБЛІОТЕКИ В АМЕРИЦІ

Від управи Української Бібліотеки й Українського Музею в Стемфорд, Конн., надіслано нам поклик укр. греко-кат. епископа Константина Богачевського, виданий з нагоди Різдва. Він звертається до українського громадянства в Америці, як того, що є в католицькій церкві, так і того, що є поза нею, в справі допомоги Українській Вищій Школі, а зокрема в справі допомоги Українській Бібліотеці й Українському Музеєві. Між іншим читаємо там таке:

„Вища Школа, Семинарія та Каледж не могли існувати без великої бібліотеки під рукою. Тому дано вже почин до **Української Бібліотеки,** в якій мають бути зґромаджені всі книги, що потрібні до загального знання і з богословя, а крім того все з українознавства, цебто з землепису, історії, етноґрафії України, як і з українського мовознавства, музики та літератури. Завдяки дарам деяких щедрих одиниць ця Бібліотека має вже враз із багатьома закупленими виданнями вище сім тисяч томів і все нові книжки прибувають до неї. Вона вже впорядкована та скатальоґована. Назначено вже для неї і бібліотекаря, що має доглядати її і завідувати нею. Є плян так її доповнити, щоб ця бібліотека стала повним образом українського письменства, музики, видавництв та українознавства — так, щоби з неї могли користати і свої і чужі для студій над Україною і Церквою.

„Побіч Бібліотеки дано почин і до **Українського Музею,** в якім були би два відділи: старокраєвий і американсько-український. Старокраєвий відділ даватиме образи життя і культури нашого народу. А в американсько-українськім відділі зібране буде все, що дасть картину життя нашого народу в Злучених Державах і Канаді, а також у Бразилії й Арґентині. Отже там знайдуть місце витвори американсько-українського мистецтва, прапори, відзнаки, грамоти товариств, знимки і моделі українських церков, народніх домів, церковних громад, хорів, святочних подій, фарм і робітень тощо, памяткові друки і письма, картограми і статистичні таблиці і мапи. В той спосіб захоємо для грядучих поколінь образ теперішнього нашого життя на еміґрації. Буде це мати вартість для американської науки взагалі, а зокрема для виховання наших молодих поколінь.

„Для цього Музею початок також уже зроблений. Є вже зібраних кількасот предметів, а небавом має надійти із Старого Краю багата збірка вишивок, народних строїв, килимів, глиняних та гуцульських виробів, на котру то ціль призначено значнішу суму гроша. Закупном цеї збірки займаються знавці нашого народнього мистецтва.

„Плян праці вже вироблений. Основа до церковно-культурного українського осередка в Америці вже покладена. Це просторий і вартісний кусень землі, десять акрів, з парком і городом та три просторі, трівко і солідно збудовані будинки. Бібліотека вже існує. Початок музею також уже є. Існує також уже Українська Вища Школа з учениками, вчителями, настоятелями, й удержання цеї школи забезпечене.

„Одначе того ще замало! Треба розширити всі ті установи відповідно до пляну, що його начеркнено. Треба забезпечити фінансово установи Бібліотеку і Музей, щоб вони існували, коли і нас не стане. Треба старатися зорганізувати і Український Каледж та забезпечити його на все. Це велика задача і великих вимагає вона засобів, труду і жертв. Та нема такої задачі, котрої при Божім благословенню і труді та помочі добрих людей не можнаб осягнути. Багато вже зроблено й основи вже положено праці одиниць.

„Земляки! Українці! Вірні сини і доньки Святої Церкви, Матери нашої!

„Положіть тверді підвалини під осередок української культури в Америці на сотки літ! **Створіть своїми датками такий основний фонд, з якого процентів можна би було вдержати ці українські установи навсе, і по наших головах!** Лишим наступним поколінням памятку по собі, щоб за нас Всевишньому дякували і за наші душі Його, Милостивого, молили — поки Америки і поки України!"

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

Бостон, Масс. — Замісць святочних желань переслав до редакції гром. Ілія Чопик $1 на Рідну Школу.

ВІДКРИЛИ НОВІ ПЛЕМЕНА В НОВІЙ ҐВІНЕЇ.

Недавно одна англійська летунська виправа відкрила в лісистих горах східної Ґвінеї, на північ від Австралії, два нові великі племена, що живуть разом у круглих хатинах. Ті люди дуже добре виглядають, середнього росту, люблять прикрашуватися цвітами, дуже добре розуміються на плеканні солодких бараболь, загалом багато займаються городництвом і управою поля. Напр. садять цукрові буряки, огірки, сіють жито. Головна їх зброя це списа та стріла з луком.

Цікаве, що це племя стоїть на такій значній культурній висоті, хоч ніколи не вдержувало звязків з іншими людьми.

Друге відкрите племя живе в подовгастих хатах при садах, та вже не є на такому високому культурному рівні і не подібне на село. Управа ріллі не є на такому високому рівні, як тамтого племени, одначе цікаве, що мужчини того племени голять бороди, а мужчини першого племени запускають бороди. Головною зброєю того другого племени є списа.

Нелюблений.

— Ваш підпис мусить хтось потвердити. Чи не маєте якого приятеля в містечку?
— Ні, не маю.
— Дивно. Як же це можливе?
— Бо я екзекутор.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

ТОЛІДО, О.

На Рідну Школу.

Дня 23. листопада, м. р. Кароль та Михайлина Перій святкували 25-літній ювилей подружого життя. Пані Перій і дочка Марія є членицями 165 від. У. Н. Союза і тим чином члени відділу взяли участь у святі.

Ювилейна забава відбулась гарно. Вона моглаб бути приміром, як треба уладжувати такі забави, і то як з точки товариського поведення, так і з ідейної.

На поклик гром. М. Чорного зібрали на Рідну Школу пані М. Чорна та К. Скотинська: П. Юркевич $2; по $1: М. Коспина, Н. Скотинський, Ф. Неслуховський, М. Блясецький, М. Корнова, М. Перій, К. Перій, С. Юркевич, М. Чорний, Ю. Ліщук, К. Стефанишин; по 50 ц.: С. Гавриляк, М. Ткаченко; І. Гукало 25 ц. — Разом зібрано $14.25 і вислано до краю через Обєднання.

Гість.

НЮАРК, Н. ДЖ.

З відчиту на оборону варшавських вязнів.

Заходом Стрілецького Гуртка ч. 9 в Нюарку, Н. Дж., уладжено відчит, який виголосив д-р В. Галан, голова Стрілецької Громади у Філядельфії. Бесідник у своїй промові зясував теперішне положення наших братів у старому краю а головно підкреслив геройську поставу тих 12 молодих студентів і студенток, яких держано по рокові закутих у кайдани, в підземеллях варшавської тюрми.

По відчиті предсідник І. Височанський завізвав присутних, зложити свої жертви на дальшу оборону цих молодих студентів.

Загальна збірка принесла $25. Зложили по $1: М. Кебузь, Т. Рудий, І. Височанський, А. Мудровський, М. Шкільний, Д. Доля, М. Боднар, Г. Зелепський, В. Ткач, Г. Новак, Ю. Баранюк, В. Дорошенко, Н. Козуб, І. Кльоц, А. Кецко; по 25 цнт.: Н. Тисовський. Дрібними жертвами зібрано $9.75. Кошти відчиту, як галя, летючки, оголошення, покрито з цих дрібних жертв, а решту дооложено з каси стрілецького гуртка. Прихід з відчиту виносив $15.25. До цеї суми доложено $2.25 з продажу відзнак тризуба, які жертвував І. Височанський (Український Базар), а розпродав М. Кебузь. Разом суму $17.50 вислано до Обєднання на призначену ціль.

За Стрілецький Гурток:
С. Присяжний,
Ю. Баранюк,
Н. Миськів.

ЯК СВ. ФРУМЕНТІЙ НАВЕРНУВ ЕТІОПІЮ НА ХРИСТІЯНСТВО

Початок християнства в сьогоднішній Етіопії окутаний довволі темрявою. Всеж відомо напевно таке:

У IV. столітті прийшов до міста Аксуму син торговця з палестинського міста Тиру, на імя Фрументій. В Етіопії тоді володіла в імені своїх малолітніх синів Аізана й Саізана мати-вдовиця. Двір її був в Аксумі, святому етіопському місті. Королева дала Фрументієві не лише повну охорону як християнинові, а й що більше, взяла його за виховника своїх синів, за міністра фінансів свого королівства та за королівського архиваря, який одинокий міг писати й читати королівські розпорядки. Королева мала до Фрументія таке довіря, що хотіла, щоб він був і співволодарем, та Фрументій не згодився. У 345-тому році вибрався Фрументій до египетського міста Александрії, де зазнайомився та зійшовся із св. Атанасієм, найбільшим тодішнім церковним учителем і борцем за свободу церкви проти византійських цісарів і проти еретиків Арія. Атанасій мусів тому тричі йти на заслання на захід, де зустрівся з великими учителями західньої церкви. Фрументій предложив Атанасієві, щоби до Етіопії післати проповідників і щоби там поширювати християнство. Атанасій приняв Фрументія до александрівської катехитської школи, яка тоді вважалася найліпшою та найбільшою християнською школою, де вчили всіх наук. У цій школі перед Атанасієм учив славний Оріген, який написав 3,000 творів. Коли Фрументій скінчив катехитську школу, став священиком, опісля першим етіопським епископом. Після поводу Фрументія до Аксуму навернулися на християнство брати-королевичі: Аізан і Саізан. Із ними приняли християнство й усі двірські люди та нарід. Відси християнство поширилося по всій Етіопії. Трохи пізніше мусів зводити Фрументій тяжку боротьбу з византійським цісарем Констанцієм II., який піддержував еретиків Арія та домагався від епископів, щоб прилучилися до його науки. Той цісар обвинувати Фрументія перед етіопськими володарями Аізаном і Саізаном у державній зраді та домагався від них, щоб його сказали арештувати й покарати. Етіопські королі не послухали византійського цісаря і так Фрументій спокійно прожив до смерти, себто до 380-го року. Прожив 70 літ, а похоронили його в Аксумі.

Аксум — святе місто.

Аксум само по собі не має такого великого значення серед інших міст Евіопії, та своєю минувшиною воно дуже цікаве. Тут передовсім є біблійний кивот Завіта, який — як кажуть — приніс із Єрусалиму Мегеді, син цариці Саби, яка шукала мудрости у царя Соломона. В Аксумі коронувалися всі етіопські володарі, крім теперішнього цісаря Гайле Селясі. Тут є і гробниці цісарів. Крім того Аксум це найстарше місто Етіопії. Аксум згадує вже грецький історик Геродот у 5-му столітті перед Христом. Геродот оповідає, що тут поселилися вояки египетських фараонів, які були збунтувалися. Крім того Аксум має і свої славні обеліски, які ріжняться від египетських обелісків тим, що вони не чотирогранні та що не мають написів. Один із тих обелісків високий 33 метри, другий 20 метрів. Між усіма будівлями в Аксумі найстарша є сьогодня коптійська церква, присвячена Богоматері, що побудована ще десь у III. столітті. Що року ідуть сотки тисяч прочан до Аксуму.

Чистого доходу зі свята осталося $20.45, котрі вислано через Обєднання на інвалідів у старім краю.

Михайло Лопушанський.

БОФАЛО, Н. Й.

Наше жіноцтво при народній роботі.

Вже від довшого часу слідимо в часописі за громадами, які несуть поміч Рідному Краєві. Та нашої громади якось не видати. Щоб і наша громада не оставалась позаду, постановили жінки зібрати якусь жертву і хоч тим причинитись до скоршого визволення Рідного Краю з неволі. І таксамо жіноцтво громади Іст Бофало захотіло стати в ряди тих жінок, що вже давно стали до народньої роботі й помагають визволяти з ярма нашу неньку Україну. Наші громадянки взялися до роботи і розійшлись по своїх знайомих і зібрали $36.62, які відослано до ОДВУ. За щирі датки комітет складає жертводавцям щире спасибі з тим, що просить тих, що обіцяли дати жертви, щоб були такі добрі і їх донесли. До комітету входять пані: Катерина Семків, Олена Дубас, Марія Хомин й Марія Тимкович, членкці 127 відділу У. Н. Союза.

Жертвували: Е. Тимкович $3; П. Володка $2; Д. Стефанюк і М. Хомин по $1.50; по $1: А. Слотюк, М. Вітровий, Е. Сидоряк, Д. Дубас, В. Семків, Д. Жук, М. Муціківський, О. Кілин, Т. Новосядлий (2), І. Смерека, Т. Кузіна, М. Сохан, Марта Кіналь, М. Кавалір, М. Гіршилівський, І. Гах, П. Сторожук, В. Горгота, Зарємба; по 50 ц.: Г. Цьопик, Л. Коваль, О. Макух, Т. Новосядлий (1), С. Юзьвак, Марія Савчук, І. Замойський, Й. Долинявка, І. Беляк, І. Бумбар, М. Боднар, П. Сукмановський, Катерина Кос, П. Лютий, Марія Павловська, Н. Гнатишин; Михайлина Пришлівська 30 ц.; по 25 ц.: П. Нагорний, Г. Сукмановський, П. Стецюк, М. Гах, М. Левицький, Н. Н.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

ЙОНГСТАВН, ОГАЙО.

З Листопадового Свята на інвалідів.

Заходом укр. прав. громади св. Петра і Павла, при співучасти братств, товариств, клюбів і сестрицтв, які льокуються при громаді, відсвятковано Листопадове Свято в неділю, 3 листопада.

По Службі Божій о. В. Дяків відправив панахиду за полеглих борців України та виголосив патріотичну проповідь, яка зворушила неодного до сліз.

Вечором відбувся концерт. Гарне вступне слово виголосив гром. Лука Сенчишак. Програму концерту виповнили хор „Бандурист" під управою п. Т. Кольонського і хор при укр. прав. церкві з Ембрідж, Па., під управою о. І. Сенчука. Кілька сольових пісень відспівала дуже гарно пані Марія Дяків. Панна Анна Гіль віддеклямувала гарно „На могилах стрільців", а Стефан Ганкевич „В день першого Листопада". Святочну промову виголосив о. В. Дяків. Миле враження на присутніх зробили діти рідної школи своїми деклямаціями, та стрілецькими піснями під управою о. Дякова.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ.

На ріжні цілі.

Заходом Централього Комітету Українських Національних Організацій, влаштовано в нашій громаді дня 10 листопада м. р. „Свято Української Державности", з якого було загального приходу $149.30.

Розхід виносив $49.05. Осталося $100.25, які вислано через Обєднання до краю: інвалідам $45.25, на визвольну боротьбу $30, а для політичних вязнів О. У. Н. $25.

За Центральний Комітет:
Іван Клок, фін. секр.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ВЕСТ ІСТОН, ПА. Тов. ім. Богдана Хмельницького, від. 137, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 19-го січня, в годині 2-гій пополудні, в галі парохіяльній. Просимо членів прибути і вирівнати свої залеглі вкладки, бо в противнім разі будуть суспендовані. Урядниками на 1936 рік є вибрані: Мирон Загоройко, предс.; Филимон Сагатий, заст.; Михайло Колодруб, секр.; Микола Підгайний, заст.; Іван Торлецький, кас.; Стефан Гезьний, заст.; Микола Лубоцький, Іван Дишевський і Стефан Колодруб, контрольори; Теодор Фотій і Василь Савчук, надзирателі хорих на Істон, Андрій Ткач на Філіпсбург; Михайло Томко і Петро Комісар, прапорчики. — Мих. Колодруб, секр.

ГАНОВЕР, ПА. Бр. Преобр. Госп., від. 29, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що річні збори відбудуться в неділю, 19. січня, в гали церковній, в годині 2-гій пополудні. Тому, що буде справоздання контрольорів і вибір нового уряду та інші дуже важні справи, кождий член обовязаний бути приявним, без огляду, чи хто має вкладки заплачені або ні. Ще раз пригадуємо всім членам, що кождий отримає повну нагороду, хто припровадить нового члена. — Василь Блюй, предс.; Ястафій Яхван, кас.; І. Малицак, секр.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. Тов. Запорозька Січ, від. 206, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що річні збори відбудуться в неділю, 19. січня, в парохіяльній галі на Блекстон вул., в год. 2-гій пополудні. Просимо всіх членів прийти на річні збори та вислухати справоздання урядників, а рівнож і контрольної комісії. Неприявний член на річних зборах підлягає кері після статута. Просимо членів, щоби привели нових членів та вписали до Тов. і У. Н. Союза. До Тов. на річних зборах будемо приймати без вступного. Також повідомляємо членів, що уряд на 1936 рік є вибраний такий: Ілія Околіта, предс.; Яким Шаравара, заст.; Іван Паньків, кас.; Михаїл Кінаш, заст.; Никола Вецал, фін. секр.; Стефан Бардачевський, заст.; Симеон Мостецький, рек. екр.; Стефан Бардачевський, заст.; Михаїл Чагарин, Іван Затонський, Яків Процешин, контр. комісія, Василь Козак, Іван Коцюба, Ілія Стрик і Йосиф Городиський, надз. хорих; Йосиф Кава, кошовий; Михаїл Карась і Андрій Сирота, прапорщики; Олекса Конюк, бібліотекар; Йосиф Виспянський і Йосиф Ключевих, дверники; Мартин Пробурівський, Онуфрій Червінський і Андрій Швець, мирові судді. Збори товариства будуть відбуватися в кожду третю неділю по першім. Напоминаємо довгуючих членів, щоб вирівнали свій довг, бо в противнім разі будуть виключені з товариства. — М. Чагарин, предс.; Іван Затонський, кас.; Н. Вецал, фін. секр.; І. Паньків, рек. секр.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ТАРЗАН І ОГНЕННІ БОГИ.

(75)

Довіря, яке Томі мав до свого машинового кріса, не дозволило йому звертати уваги на осторогу Тарзана проти бандитів. Крім цього його головна увага оберталася коло знайдення Джері Джовнса. „Гей"! — він сказав до Тарзана. „Ви знаєте добре ці ліси. Може ви зможете знайти мого товариша".

Тарзан розпитався про подробиці події, серед котрої пропав д-р Джовнс. „Ви йдіть собі до свого табору", він сказав до Томі, „а я його вже знайду!" Тарзан відразу пустився на пошукування, як на приємну розривку, бо він не знав, які страшні пригоди ждали його в цім підприняттю...

...Якби зір Тарзана міг пробити гори, що підносилися перед ним, він міг би був побачити зі здивуванням, як люди кидали людину в води озера. Жертвою жорстокости була жінка, обмотана в сітку.

Як води замкнулися над дівчиною, Арбеля в розпуці кинулася через гущу Баалітів до своєї приятельки. Ніярх, її задержав. Не з людяности, але тому, бо він хотів, щоби друга впала жертвою його страшного присуду.